

«Біологічні активи», необхідно систематизувати інформацію на окремих аналітичних рахунках бухгалтерського обліку (від первісного визнання, від реалізації, від зміни справедливої вартості) за видами сільськогосподарської продукції і біологічних активів із деталізацією за аналітичними рахунками по окремих галузях сільського господарства. Для документального підтвердження інформації про справедливую вартість біологічних активів і сільськогосподарської продукції пропонується оформлення Довідки про справедливі (ринкові) ціни на біологічні активи і сільськогосподарську продукцію, що складається за галузевим принципом або по окремих регіонах реалізації на відповідну дату. Обчислення прибутку (збитку) в розрізі галузей сільськогосподарського виробництва є необхідним для прийняття як оперативних, так і стратегічних управлінських рішень.

Багатогалузовий характер сільськогосподарської діяльності зумовлює пріоритетність впливу на фінансовий результат низки факторів, з яких можна виокремити основні: обсяг і структуру певного виду реалізованої продукції, ціну реалізації та понесені витрати на її виробництво та реалізацію.

Дієвим і практичним засобом визначення взаємозв'язку і взаємозалежності між цими факторами, а отже, й інструментарієм управління фінансовим результатом є методика аналізу співвідношень «витрати – обсяг – прибуток» (або CVP-аналіз; «Cost – Volume – Profit») [4]. Цей вид аналізу вважається одним із найбільш ефективних засобів планування і прогнозування діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гуцаленко Л.В. Формування та облік фінансових результатів відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи»/ Облік і фінанси АПК. 2010. № 11. С. 96-99.
2. Бланк І.О. Управління прибутком. К.: Ніка-Центр; 2007. 768 с.
3. Пігуль Н.Г. Управління прибутком підприємства. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2017. № 28. С. 125-132.
4. Прокопович, Л., & Бурлан, С. (2023). Розвиток методичних підходів щодо управління фінансовими результатами підприємства. Економіка та суспільство, 2023. Вип.47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-79>

УДК 005.334:338.124.4

ІНСТРУМЕНТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

БАЗИЛЮК Р.В., магістрант

Науковий керівник - **ВАРЧЕНКО О.О.**, доктор філософії

Білоцерківський національний аграрний університет

Обґрунтовано критерії визначення результативності системи антикризового управління підприємства в аспекті відновлення його фінансової стійкості. Розроблено алгоритм оцінювання результативності управління фінансовими ризиками підприємства та розкрито основні активності на кожному із його етапів. Детально розкрито підходи до визначення меж толерантності до ризику та запропоновано ці межі визначати залежно від фінансових показників, що справляють найбільш суттєвий вплив на діяльність підприємства.

Ключові слова: антикризове управління, фінансова криза, підприємство, фінансова стійкість.

Ефективний процес управління ризиками є основою для підвищення фінансової стійкості підприємств. Результативність у цьому випадку визначається не лише в аспекті розрахунком відповідного показника та аналізу його величини та динаміки, а найбільш важливо провести оцінку факторів, що впливають на процес управління ризиками.

Оцінку результативності системи антикризового управління підприємства доцільно

здійснювати за такими напрямками: своєчасність і повнота оцінки ризиків підприємства; використання кількісних критеріїв оцінки ризиків та визначення їх допустимого рівня; проведення ранжування ризиків; визначення ефективності управління ризиками; регулярність здійснення моніторингу ризиків і заходів щодо їх зниження [1; 2]. Отже, оцінювання ризику являє собою безперервний процес, вбудований у бізнес-процеси підприємства і цикл його ділової активності.

Принципи антикризового менеджменту підприємств з метою підвищення фінансової стійкості вимагають не тільки проведення їх систематичної оцінки, а й коригування фінансових показників. Це пояснюється тим, що чим вищий розмір допустимого ризику, тим більше процедур має використовуватися для його мінімізації.

Розглянемо більш детально види діяльності згідно запропонованої системи щодо оцінювання ризиків в бізнес-середовищі підприємства.

Регламентація процесу управління ризиками з метою підвищення фінансової стійкості. Ідентифікація ризику передбачає формування безперервного процесу в діяльності підприємства щодо їх характеристики та особливостей впливу на фінансову стійкість підприємства. Наприклад, формування довгострокової мети розвитку не має здійснюватися ізольовано від процесу оцінки ризику.

Оцінка ризику має відповідати конкретним стратегічним цілям розвитку підприємства. Процес оцінки ризику є безперервним процесом, а відповідно має значний вплив на якість активів підприємства. Процес сегментації ризику відповідно до цілей розвитку бізнесу є важливим компонентом довгострокової стратегії підприємства, дає можливість підтримувати належний контроль за встановленими нормативами розвитку.

Використання системного підходу в оцінці ризику дає змогу ідентифікувати основні події, що впливають на фінансову стійкість підприємства у зовнішньому та внутрішньому середовищі. У випадку якщо події у середовищі суперечать цілям підприємства, то виникають ризики в його поточній діяльності, що негативно впливають на основні фінансові показники.

Процес збирання та аналізу ризиків для систематизації кризоутворювальних факторів. Розуміння характеру цілей розвитку підприємства дає змогу ідентифікувати і виявити властиві підприємству ризики. Наприклад, досягнення мети забезпечення достовірності фінансової звітності в широкому розумінні означає стратегічне, оперативне дотримання всіх вимог до її формування, у вузькому розумінні – це відношення бізнес-показників до продажу та реалізації продукції/послуг, рентабельності основної діяльності, розміру доходів і чистого прибутку тощо. Так, на основі якісних або кількісних оцінок ризику, можна ідентифікувати кризоутворювальні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства. А подальше проведення стрестестування, що визначає чутливість до певних ризиків, дає змогу сформувати карту ризиків у фінансовій звітності.

Спотворення фінансової звітності виражається в характеристиках її основних елементів (несуттєве викривлення, невідповідність бізнес-цілям, умисне викривлення з метою коригування фінансового результату). У зв'язку з чим виявлення потенційних випадків шахрайства, які можуть вплинути на діяльність підприємства, також є невід'ємною складовою частиною процедури аналізу ризиків.

Визначення відповідності бізнес-цілей до фінансових показниками. Проведення такої ідентифікації дає змогу скоригувати стратегічні плани підприємства, провести додатковий аналіз поточної діяльності, оновити інвестиційні плани та функціональний блок [3].

Визначення заходів та активних дій, які можуть вплинути на досягнення стратегічних бізнес-цілей підприємства. На основі скоригованих бізнес-цілей діяльності підприємства можна визначити події, що впливають на їх досягнення. Зазначимо, що події – це потенційні кризоутворювальні фактори, що відбуваються у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства, які мають позитивний або негативний вплив по відношенню до заявлених цілей. З метою більш

детального аналізу подій доцільно їх класифікувати за векторами впливу, наприклад у матрицю, де по горизонталі визначено вид ризику, а по вертикалі – функціональні напрями бізнесу підприємства.

Визначення меж толерантності до ризику. Межі допустимого ризику встановлюють виходячи з експертних оцінок, лімітів, або визначаються залежно від типу конкретного ризику. З метою підвищення фінансової стійкості підприємства межі толерантності до ризику можуть вимірюватися залежно від фінансових показників, що справляють найбільш суттєвий вплив на його діяльність. Як зазначають науковці науковці [4], у разі застосування консервативної стратегії підприємства, спрямованої на вироблення запланованого обсягу продукції, забезпечення ефективних показників діяльності, не потрібно брати на себе зайві ризики заради досягнення цілей. У разі консервативної стратегії рівень толерантності підприємства до ризиків має бути мінімальним і стратегія управління ризиками має бути спрямована на зниження ризиків до мінімального рівня. Відповідно, при визначенні рівня толерантності підприємства до ризиків доцільно використовувати консервативну стратегію.

Розрахунок рівня толерантності до ризиків можна проводити в такому порядку: виділення фінансових показників підприємства, що підлягають аналізу; визначення фіксованих процентних значень фінансових показників, що характеризують верхню і нижню межі толерантності; аналіз чутливості фінансових показників до збитків шляхом обчислення порогових значень збитків, що відповідають межах толерантності; визначення рівня толерантності в обчисленому діапазоні залежно від стратегії підприємства.

Оцінка ймовірності впливу ризику. Оцінка ризиків має проводитися на основі розрахунку ймовірності їх виникнення, то під ризиком розуміється ймовірність настання небажаної події, а не відхилення майбутніх значень доходу від прогнозів (як у менший, так і в більший бік); враховуються тільки зовнішні фактори ризику, що зумовлюють виникнення ринкового ризику; розрахунок ризику здійснюють на підставі середньоринкових показників, які використовують учасники ринку.

Вважаємо, що залежно від специфіки його діяльності, класифікація ризиків може бути розширеною, а найсуттєвіші з них ідентифіковано як валютні, кредитні та операційні ризики. Категорія ризику може бути розширена залежно від подій. У подальшому в процесі ідентифікації всіх подій щодо категорій можливого ризику можна скласти матрицю діяльності конкретного підприємства з описом найістотніших ризиків, властивих його діяльності (на основі осі координат: по горизонталі – ймовірність виникнення ризику, по вертикалі – ступінь впливу ризику).

Список використаних джерел:

1. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с. URL: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1460/1/%D0%9D%D0%B0%D0%2027_10_2020.pdf
2. Бездітко, О. Управління фінансовими ризиками підприємства. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2020. №(3), 43-49. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.3.6>
3. Томашук І., & Томашук І. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. Економіка та суспільство. 2022. (39). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64>
4. Скопенко, Н. С. Ризик-апетит і методи його оцінювання / Н. С. Скопенко, І. В. Федулова // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2020. Вип. 1 (40). С. 16-25. URI: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/39386>